

Les Religioses Filles del Sagrat Cor de Jesús i la seva estada a Torroella (1912-2008)

Josep Riera Torrent

L'any 1875 el sacerdot diocesà Mn. Joaquim Baylina fundava a Banyoles la congregació Religioses Filles del Sagrat Cor de Jesús, congregació que, en principi, havia de ser de vida contemplativa, però ben aviat va derivar cap a la vida activa.

L'any 1912 (segons afirmen les últimes religioses que residiren a Torroella, ja que els arxius de la congregació van desaparèixer tots en temps de la persecució religiosa del 1936 i, per tant, no disposem de més dades d'abans d'aquest any que les que ens pot aportar la memòria de les persones que en aquells moments estaven en condicions de recordar alguna cosa), arribaven a la nostra vila un grupet de religioses entre les quals figurava sor Consol (M. Mercè Baró i Tintó, filla de Sant Andreu de Llavaneres), que el 1905 se li havia

atorgat el títol de mestra de primera ensenyança elemental. Segons recordem haver sentit dir a persones traspassades ja fa anys, el grup de religioses acabades d'arribar a la nostra vila s'instal·laren provisionalment en una casa del carrer Ramon Boy, la que avui està senyalada amb el número 16, on residiren mentre duraren les obres del nou convent en el qual, probablement s'instal·larien el 1915, any en què segons declara M. Mercè Baró en un document del 1945, fou autoritzat el col·legi del Sagrat Cor de Jesús ubicat en el mateix convent. Al col·legi s'hi accedia pel passeig del Marquès de Robert -avui passeig de Catalunya- i al convent per l'actual carrer de les Monges, paral·lel a l'esmentat passeig.

El col·legi disposava de tres aules, dues destinades al parvulari i una a l'ensenyança elemental. També disposava d'una sala espaiosa destinada a l'ensenyança de manualitats, en la qual s'ensenyava a les noies que havien acabat els estudis elementals a fer manualitats amb fil, especialment s'ensenyava a brodar; foren moltes les noies de la vila que aprengueren aquest tipus de manualitats de mans de les "monges vermelles", així anomenades pel color de l'hàbit que vestien aquestes religioses, hàbit que més tard fou substituït pels successius de color negre.

L'arribada de les religioses del Sagrat Cor de Jesús a Torroella representà, de fet, un cop mortal a les popularment anomenades "costures de caganers". Aquestes "costures", que de costura no en tenen res, estaven en mans, generalment, de dones molt pobres que vivien, o millor dit malvivien soles sense ofici ni benefici de cap mena i que, per guanyar-se un mos de pa, es dedicaven a guardar, per un preu mòdic, mainada molt petita a casa seva; cases que sovint eren més que miserables i que no disposaven de més mobiliari que unes quantes cadires i un armari en el qual guardaven el berenar que les mares de la mainada hi aportaven.

La presència d'aquesta mena de guarderies permetia a moltes mares poder anar a rentar la roba al safareig de la vila, anar al camp a ajudar els seus marits o herbejar a les hortes per guanyar algun diner que ajudés les ben sovint molt migrades economies familiars.

No vulgueu saber com s'ho deuriem passar les criatures en aquestes, diguem-ne guarderies sense cap més mitjà per entretenir-se que la presència d'altres criatures de la seva mateixa edat; aquesta es feia pipí, l'altra es feia caca, aquelles dues s'estiraven els cabells, una altra plorava desconsoladament perquè enyorava la mama. A l'hivern hi passaven un fred de no dir, car no es disposava de cap mitjà de calefacció i a l'estiu no cal dir com s'ho passarien entre la calor i les mosques.

L'arribada de les "monges" amb l'oferta de parvulari representà un pas importantíssim en la qualitat de vida dels més menuts i també una gran tranquil·litat per als pares, que veien que els seus fillets disposaven d'unes instal·lacions i, sobretot, d'un personal força més adequat per passar aquelles estones que no els podien tenir amb ells.

Una de les preocupacions de les monges, com a bones religioses, era la de disposar d'una capella en la qual poder exercitar-se en la pregària i en la qual poder iniciar les alumnes que tenien confiades; per això en construïren una de provisional al costat sud del pati i cap a mitjan anys trenta iniciaren la construcció de la que hauria de ser la definitiva, al costat nord del convent. La segona meitat del 1936, amb l'esclat de la persecució religiosa, les monges hagueren d'abandonar col·legi i convent; la capella provisional fou arrasada i també ho fou el que hi havia construït de la que havia de ser definitiva; el convent fou ocupat, l'arxiu destruït i... val més que parem aquí.

El 1939, amb la victòria de l'exèrcit nacional, es recuperà l'activitat religiosa i les religioses pogueren tornar a la vila, però es trobaren amb un convent i un col·legi totalment desfigurats. S'hagué de condicionar tot de nou. Ara s'instal·larien provisionalment en una casa al capdavant del carrer de l'Hospital, la que avui és l'habitatge de la família Vidal i que a principis del s. xx havia estat habitada per a convent i col·legi dels germans gabrielistes i que portava el nom, precisament, de col·legi del Sagrat Cor. En aquesta casa sembla que reprengueren provisionalment la seva activitat docent.

L'any 1945, el 20 de juny, sor M. de las Mercedes Baró Tintó sol·licità llicència perquè el col·legi del *Sagrado Corazón de Jesús*, de la seva direcció, pogués funcionar legalment.

No hem pogut esbrinar quan el col·legi torna a instal·lar-se al seu antic i definitiu emplaçament, però el que sí sabem és que l'any 1945 ja funcionava, tot i que, pel que sembla, il·legalment. L'autorització no arribà fins al 18 d'octubre del 1950, després d'haver presentat papers i més papers entre els quals no faltaven els corresponents certificats de bona conducta de la directora i de les auxiliars, expedits pel rector de la parròquia i per l'alcalde de la vila, així com la declaració per part del *Jefe Local de FET y de las JONS*, que ho era el mateix alcalde, que cada una d'elles era "*completamente afecta al G.M.N.*".

El 1972 els germans gabrielistes obren el nou col·legi situat a la falda mateixa del Montgrí i les Religioses Filles del Sagrat Cor de Jesús deixen l'ensenyament elemental i les manualitats i es queden tan sols amb el parvulari, que el 1991 es fusiona oficialment amb el

col·legi Sant Miquel, avui Sant Gabriel (un arcàngel n'ha desbancat un altre); sota la titularitat dels gabrielistes continuant ubicat en el mateix convent dels Sagrat Cor i amb participació activa de les religioses fins al curs 2007-2008, en què el parvulari és traslladat al col·legi Sant Gabriel.

A causa de la reducció del nombre de religioses per la gran sequera vocacional, que des de fa anys venim arrosseguem, les monges del Sagrat Cor s'acomiadaren de la vila el mes d'octubre del 2008 per anar a reforçar la també reduïda comunitat de Banyoles. Si a Torroella sor Assumpció, sor Inès i sor Maria cuidaven mainada, a Banyoles cuiden senyores grans; coses de la vida.

Mentrestant, som moltes les generacions de torroellenques i torroellencs que a les monges vàrem aprendre a fer pals i ganxos, a comptar fins a cent, a confegir les primeres lletres, *p-a pa*, *m-a ma*, a resar les primeres oracions, a cantar les primeres cançons; són moltes les torroellenques que a les monges van aprendre a fer les primeres manualitats, els primers coixins amb llana de mil colors, les primeres puntes de ganxet o al coixí i, fins i tot, quantes torroellenques van aprendre i en van perfeccionar en el difícil art de brodar amb molta pulcritud sota el guiatge de sor Maria Aurora o de sor Cor de Maria, entre d'altres.

I posats a recordar, qui no recorda sor Lluïsa amb aquells munts de roba per cosir mentre ensenyava la mainada a llegir les primeres lletres i sor Pilar mentre feia voleiar els boixets en una mà i la llarga canya a l'altra, tot intentant posar una mica d'ordre entre l'esvalotada mainada, mentre feia les fantàstiques puntes al coixí; hi havia molta feina i calia fer totes les combinacions possibles per tal que no quedés enrere ni l'escola ni la casa. I qui no recorda sor Pura o sor Victòria mentre portaven aquell estol de mainada a fer la berenada a la pineda del mas Nou o a la font dels Capellans, o bé mentre entretenien amb mil jocs i passatemps a l'hora del pati. I qui no recorda aquelles festes del Sagrat Cor en què mentre unes monges estaven fent la corresponent vetlla al Santíssim exposat al llarg de tot el dia a la capella situada a dalt el pis, les altres entretenien la mainadeta a baix al pati, llençant coets i petards, repartint estampes, trencant l'olla i, fins i tot, enlairant un o més globus de paper.

Voldríem recordar encara sor Candelària, sor Maria del Carmen, sor Maria Dolors, sor Assumpta, sor Carme, sor Teresa i tantes d'altres que van passar per Torroella, però la manca d'espai no ens ho permet; valgui aquest humil treball per recordar, amb gratitud,

el pas per la nostra vila d'unes dones senzilles, sense pretensions que, mogudes per un ideal transcendent i amb esperit de servei generós, han deixat entre nosaltres un segell inesborrable.

Nota: Una vegada tancada l'edició, ens hem assabentat de la mort de Soledat Casals Juanola -Sor Maria-, el passat dijous 9 de juliol.

Mitjans dels anys vint (arxiu J. Riera)

1948 (arxiu J. Riera)

1950 (arxiu J. Riera)

Anys cinquanta (arxiu J. Riera)

Curs 1997-1998 (arxiu J. Riera)

Curs 1985-1986 (foto arxiu J. Riera)